

Oplevelser ved et fuglebjerg på Færøerne

Vit prenta her grein, sum Henrik Vang Christensen hevur skrivað. Hann ferðast í hesum døgum runt Føroya land og ringmerkir fuglar.

På vej ud til fuglebjerg

Det er lidt over spisetid og den tidlige augustaften på Færøerne. Den lille fiskerbåd hæver sig stød og roligt op over de store dønninger, der kommer rullende ind fra vest og bøjer af ved Sandoys sydspids, efter at have haft frit løb i hundredevis af kilometer over Nordatlanten. Et held, at vi kun skal seljais øens laseide.

Sandoys' sydøstlige forbjerg hæver sig 200 meter lodret op af havet. Rundt omkring på vandet ligger hundredevis af lunder, som enten letter eller forsvinder i dybet, efterhånden som båden kæmper sig frem mod strømmen.

Nogle havheste – vi danskere kalder dem malle-mukker – følger båden på tæt hold i deres evindelige glidflugt helt nede over vandoverfladen. Inde langs fjeldet ligger topkarver og tejster.

Bjarki Magnussen fra Húsavík står i det lille styrehus og passer roret, og snakken går livligt på færøsk mellem Bjarki, hans far, Magnus Magnussen, Delmar Jacobsen, Friðri Hansen, Friðfinn Jacobsen, Sjóður Nólsoy og dennes søn Óli. De er taget afsted for at transportere to forventningsfulde, danske fuleringsmærker, Niels Ulrich og mig, ud til bygdens – eller rettere „deres“ – lundeland, hvor der yngler mange lunder. Vi formoder, at det også yngler små stormsvale – færingernes „drunnhvít“ – i lundelandet. Dem vil vi forsøge at fange med net i natens løb.

Takket være Jens-Kjeld på Nólsoy og disse hjælpsomme færingar kan vi se frem til en stor oplevelse.

Lundelandet ligger tyve minutters sejlsads fra bygden, og det er placeret i den kæmpemæssige ur, der ligger nedenfor den 300 meter høje fjeldvæg. Området, der ligger ca. 50 meter over havoverfladen, er på størrelse med en fodboldbane. Overalt ligger der store klippeblokke, spredt tilfældigt ud, og på de højeste steder er der muldjord, hvorpå der vokser kraftigt grønt græs.

Da vi nærmer os klippeskærene, ser vi flere sæler, og da vi lægger til for at blive sat i land, sidder der topkarver helt nede ved vandet. De lader sig først styre på hovedet i vandet, da vi

kommer meget tæt på. Delmar springer i land, kun iført tykke udsokker for at kunne stå fast på de glatte klipper, der er helt grønne af alger og tang.

På grund af dønningerne kan vi ikke lægge helt ind til klipperne, så vi må springe den sidste meter i det rette øjeblik, når båden er oppe på en bølge. Nedenunder kan vi se flere meter ned i det krystalline vand, hvor meterlange tangplanter bøjer frem og tilbage i strømmen.

Efter at have fået to rygsække, en kasse med båndafspiller og et bundt træstokke til nettene smidt i land, kravler Óli op ad en lodret, fem meter høj klippevæg. Herfra smider han et reb ned, som han hurtigt hejser vort grej op med. Herefter kravler vi op en ad gangen og med et reb om livet.

Et minut senere er han nede ved vandet igen, og den ventende båd kommer ind til klippen, så hann kan springe ombord. Den ene af mændene råber: „Vi kommer og henter jer i morgen tidlig! Hvis det blæser op, henter vi jer fra landsiden!“ Vi kigger op. Det vil indebære, at vi skal op ad den næsten lodrette, 300 meter høje klippevæg, hvor der efter sigende er et bestemt sted, hvor man kan gå. Hvis man er stedkendt, forstås!

Herefter tøffer båden afsted, og efter et par minutter er den ude af syne bag en nærliggende klippepynt.

Aften sammen med lunderne

Solen er nu ved at gå ned. Mod syd skimtes Stóra Dímun og Litla Dímun. Deres toppe er indhyllet i tåge. Der kommer en svag brise ind fra havet, og selv om det kun er 6-8 grader, føles det ikke koldt. Rundt omkring op på jorden og på alle kæmpestenene sidder der lunder i hundredevis, og luften er konstant fyldt med fugle, der kommer ind fra havet med småfisk i næbbet. De lander for hurtigt at forsvinde ned til deres ventende unger i redehullerne i grønsværen eller i hulrummene mellem stenene.

Hele tiden høres den „knurrende“ lyd fra de underjordiske gange. En lyd, der mest af alt leder vore tanker hen på fjerne motorsave i plantagerne hjemme i Danmark. Over os høres det nær-

mest „mjavende“ skrig fra et par almindelige kjover, kjógvum, der trækker ud over havet. Højt over os, på fjeldets klippehylder, sidder riderne og malle-mukkerne med deres unger. På grund af højden ses de kun som lyse striber på hylderne.

Vi står nogle minutter og nyder scenariet. Vi undrer os over, hvor små vi egentlig er denne storslåede natur. Så sætter vi nettene op, finder os et passende sted ca. 50

cm. Den store stormsvale er 21 cm lang, og dens vingefang er 47 cm. Fjerdragten er næsten helt sort, bortset fra et lysende hvidt felt på overgumpen. Benene er forholdsvis lange, og de har svømmehud mellem tærne.

Vi hører også almindelige skræper, „skrápar“. De yngler altså også her. De flyver rundt over os og nede over havet. I de tre mørkeste timer hører vi deres næsten uhyggelige, klagende høje

natten i møde. Selv om det nok er sandsynligt, at de yngler her i lundelandet, er vi alligevel lidt skeptiske. I det mindste håber vi at kunne lokke nogle af stormsvalerne, der flyver forbi ude over havet, ind til os ved hjælp af båndet.

Vi bliver imidlertid hurtig klar over, at vi befinder os midt i en koloni af små stormsvale. Næppe er den monoton summen fra højtaleren begyndt, før den før-

der det at lyse, og klokken fire er de sidste stormsvale væk. På samme tid begynder lunderne at komme op fra hullerne, og de forsvinder ud over havet.

Vi har i løbet af natten ringmærket 357 små stormsvale og aflæst ikke mindre end 7 med engelske ringe, 2 med norske ringe og 3 med danske ringe. De sidste var ringmærket af Jens-Kjeld nogle kilometer mod nord på øen Nólsoy, hvor verdens største koloni af ynglende små stormsvale findes.

Morgen i lundelandet

Først nu mærker vi sulten. Vi har slet ikke haft tid til at tænke på mad. Vi sætter os ned for at sætte den medbragte mad til livs. Hænder og tøj er indsmurt i stinkende, olieagtigt tran, som stormsvalerne gylper op som et forsvarsmiddel, når man rører ved dem. Men det gør man sig ingen tanker om, når man sidder med en så storslået udsigt foran sig.

Lufttrummet over os er igen fyldt op med lunder, der kommer målbevidst ind fra havet med næbbene fulde af fisk til ungerne. De lander uden tøven kun 20-30 meter fra os og forsvinder ned i hullerne. De har vænnet sig til vor tilstedeværelse.

Stormsvalerne forunderlige liv

Nu ser eller hører vi ikke en eneste stormsvale eller skræpe. De er forsvundet ud på havet, hvor de i løbet af de næste par dage vil nå vidt omkring i deres søgen efter føde, der består af krebsdyr og plankton i havoverfladen. De kommer kun ind til land om natten og kun i yngletiden.

Selv om vi er i midten af august, er den lille stormsvale endnu kun i det første stadium af dens ynglecycklus. Der ruges endnu på ægget, mens magen flyver ude over havet for at indsamle føde. Først ved udgangen af august og i september, udrukes ungen. I oktober og november bliver den flyvefærdig, vover sig op af hullet og går på vingerne ud over det barske, stormoprørte hav.

Stormsvalerne tilbringer det næste halvår på havet ofte hundreder af kilometer fra land. Vinterkvarteret er i den sydlige del af Atlanterhavet i oceanet mellem Kap det gode

meter væk og sætter os til at vente på, at det skal blive mørkt. Men næppe har vi fået sat os til rette med en kop kaffe fra termokanden, før der sidder to lunder i nettene. Vi henter dem, ringmærker dem og slipper dem løs igen. Så flyver der endnu en i, og således fortsætter det, indtil det er næsten mørkt. Vi når at ringmærke en halv snes lunder.

Lunderne er nogle utroligt flotte fugle med deres ejendommelige næb og helt orangeben, men såvel det kraftige næb som de spidse kløer er voldsomme våben mod sarte menneskehænder.

Pludseligt går lunderne til ro. En efter en forsvinder de ned i hullerne i uren, og der bliver stille i kolonien. Kun nogle højtflyvende malle-mukker og den sagt bræncing nedenfor høres.

Natten er stormsvalernes

En time før midnat beslutter vi os for at sætte båndafspilleren med stormsvalestemmer igang. Der er aldrig før blevet fanget stormsvale på denne del af øen, så det er med en vis spænding, vi går

ste hænger i nettet. I den første halve time går der nogle i med jævne mellemrum, men så går det stærkt! Nattehimmelen bliver fyldt med fugle! Når vi ser op mod himlen, kan man se stormsvalerne flage omkring, ligesom flammene hjemme i Danmark. Nogle landet på jorden og forsvinder mellem stenene, og vi kan høre dem under os. De næste fem timer er vi fuldt optaget af at tage fugle ud af nettene, sætte ring på og slippe dem fri igen. Efter midnat bliver det helt mørkt, og vi fanger mange stormsvale!

Til vor store overraskelse fanger vi også to store stormsvale, som på færøsk hedder „havtyröl“. Arten er ellers kun med sikkerhed fundet ynglende på lokaliteter på Færøerne, på Mykines og på Mykineshólm.

Det eneste, stormsvalerne har til fælles med svalerne, er deres enestående flyveevner. Stormsvalefamilien hører til stormfuglene, hvortil også skræperne, og malle-mukkerne hører. Den lille stormsvale er 16 cm lang, og den vingefang er 38

skrig og andre „klukkende“ lyde, som giver genlyd mellem klipperne. Vi hører et sus gennem luften, og et af nettene hænger faretruende lavt. En skræpe er gået i. Det lykkes at få fat i den, før den slipper ud af nettet ved egen hjælp. Nettet er slet ikke beregnet til at fange så store fugle.

Også skræperne lever en lidt kendt tilværelse langt ude på havet. Den kommer kun til land i yngletiden, og vinterkvarteret ligger formentlig i den sydlige del af Atlanterhavet ud for Sydamerikas kyster, hvor den lever af blæksprutter, fisk, krebsdyr og plankton. Skræpen er op til 38 cm lang, og dens vingefang kan blive op til 89 cm. Fuglens overside er sort-brun, og undersiden er helt hvid. Den har – ligesom de andre stormfugle – en meget veludviklet lugtesans i overnæbbet til store rørformede næsebor, der er fyldt op med lugtevæv. Lugtesansen sætter den istand til at finde frem til havområder med mange fødeemner og til at finde sit redehul i kolonien.

